

Список використаних джерел:

1. Кендзьор П.І. Переосмислення сутності поняття «культура» у системі полікультурного виховання особистості [Ел. ресурс]. – Режим доступу до дж. <https://lib.iitta.gov.ua/6661/1/%D0%BA%D0%B5%D0%BD%D0%В4%D0%B7%D1%8C%D0%BE%D1%80.pdf>
2. Корпоративна культура: навчальний посібник / Г. М. Захарчин, Н. П. Любомудрова, Р. О. Винничук, Н. В. Смолінська. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2011. 316 с.
3. Синицька О., Білецька О. Організаційна чи корпоративна культура: теоретичні підходи до тлумачення понять. *Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету*. 2011, № 5, Т. 1. С. 99-102.
4. Сладкевич В. П., Чернявський А. Д. Сучасний менеджмент організацій : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2007. 488 с.

НОВАТОРСЬКІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ А. МАКАРЕНКА

*Ніколенко О. О.
Кременчук, Україна*

А. Макаренко увійшов у класичну сучасну педагогіку як новатор інтенсивної педагогіки, один із засновників теорії та методики колективного виховання.

Аналіз педагогічної спадщини А. Макаренка, це понад 150 творів (романи, повісті, оповідання, п'єси, сценарії, науково-публіцистичні статті) свідчить про те, що в центрі своєї виховної системи він ставив моральне виховання, підготовку молодого покоління до життя. Дослідники його творчості (Г. Журановський, І. Зязюн, В. Кумарін, М. Красовицький, М. Ніжинський, М. Ярмаченко, А. Ткаченко, Н. Тарасевич й ін). свідчать, що педагога турбувало багато важливих проблем: суспільство і особистість, колектив і особистість, свобода і необхідність, права і обов'язки, авторитет, влада і такт, свідомо дисципліна, вимогливість і повага тощо.

А. Макаренко був прибічником соціальної методики виховної роботи, розглядаючи її як окрему галузь педагогіки, «яка має свою логіку, порівняно незалежну від логіки роботи освітньої»; при цьому педагог наголошував на тому, що «школа повинна бути єдиним колективом, в якому організовані всі виховні процеси. На думку педагога, виховання – це перетворювальна діяльність, спрямована на зміни психічного стану, світогляду і свідомості, знань і способів діяльності, особистості, ціннісних орієнтацій вихованців» [3, с. 129].

А. Макаренко увійшов у класичну сучасну педагогіку як новатор інтенсивної педагогіки, один із засновників теорії та методики колективного виховання. Ефективний шлях до виховання він вбачав у створенні таких умов, коли вихованці є водночас і вихователями, тому виховував через життя, роботу, прагнення колективу. Наполягаючи на необхідності авторитетності, високої культури, працездатності вчителів, виступав проти надмірності

педагогічного персоналу, яка скоує можливості участі самих учнів у виховному процесі, тобто не дає їм змоги стати суб'єктами виховання.

Основоположним принципом педагогічної системи А. Макаренка є принцип виховання у колективі. Колектив, на його думку, – універсальний метод виховання, який є загальним і єдиним, але в той же час дає можливість окремій особистості розвивати свої здібності, зберігати свою індивідуальність, йти вперед за траєкторією своїх здібностей та нахилів. Педагог розробив і апробував методіку колективістського виховання, технологію її втілення.

Педагог вважав, що члени колективу повинні домагатися всестороннього підвищення його політичного і культурного рівня, регулювати товариські взаємини, привчатися розв'язувати конфлікти без сварок і бійок, рішуче боротися з найменшими спробами насильства старших, або більш сильних, над молодшими і слабшими. Зазначимо, що А. Макаренко розумів велику різницю між натовпом і колективом: «Колектив – не натовп... Колектив є соціальним організмом, отже, він має органи управління і координування». Для того, щоб створити справжній сильний колектив, необхідно витратити не тільки багато матеріальних ресурсів, а й неабияких людських зусиль. «...Але зате колектив один раз створили, і якщо його берегти, якщо за ним, за його рухом уважно стежити, то такий колектив може зберігатися століття. І такий колектив... повинен бути дорогоцінним, найбагатшим інструментом виховання», – говорить Макаренко у лекції про методи виховання. І Макаренко наголошує, що робота з колективом – це надзвичайно кропітка робота, яка потребує постійної уваги, пильності [4, с. 53].

А. Макаренко відзначав, що кожний член колективу щоденно повинен проявляти себе у праці, а тому особливим завданням активу є виховання у кожного поваги до праці, до відпочинку і занять інших.

У його виховній системі трудове виховання було стрижневою ланкою. У трудовому вихованні, на думку Антона Семеновича, мають бути дві нерозривні сторони: по-перше, у процесі праці виховувати в учнів любов до неї; по-друге, формувати в них уміння і навички працювати. Виховний вплив праці можливий тільки тоді, коли вона посильна, результативна, має творчий характер, осмислена, колективна, педагогічно доцільна

За переконаннями А. Макаренка, педагогічна наука і практика постійно має орієнтуватися на «завтрашній день», прогнозувати і проєктувати якості нової людини, випереджати суспільні запити на «людську творчість».

Значну увагу А. Макаренко приділяв проблемам педагогічної майстерності. На його думку, педагог-вихователь повинен відповідати певним вимогам: бути патріотом своєї батьківщини; мати гарну загальноосвітню, професійну і педагогічну підготовку; бути ініціативним, активним, енергійним і життєрадісним, гуманним і чуйним товаришем і другом, вимогливим до себе й вихованців; працювати творчо; уміти аналізувати свою роботу і вивчати досвід роботи товаришів; мати педагогічний такт. Для того, щоб стати хорощим педагогом, потрібно багато працювати над собою.

Формою суспільного благополуччя людей, на думку А. Макаренка, є дисципліна – результат виховного процесу в цілому, результат зусиль самого колективу дітей, що проявляються в усіх сферах його життя. Але для того, щоб

дисципліна сприймалася як явище моральне і політичне, у кожному колективі дітей слід пояснювати її необхідність, забезпечувати отримання доцільного режиму [4, с. 60].

Великого значення А. Макаренко надавав і естетичному вихованню учнів. Він вважав, що прагнення до прекрасного закладено в людині від природи. Засобами естетичного виховання він вважав красу природи, пісні, музику, художню літературу, кіно, театр, чистоту й охайність у всьому, образотворче мистецтво, розкішну шкільну садибу, приємне навколишнє оточення естетичне оформлення класних кімнат, гарний одяг, естетику взаємовідносин у колективі тощо) [5, с. 61].

Особливе місце у вихованні дітей А. С. Макаренко відводив проблемі сім'ї, надаючи великого значення у вихованні дітей розумному батьківському авторитетові.

Відкриття А. Макаренка в педагогіці випередили свій час. Вони не втратили свого значення й нині.

По-сучасному звучать цінні настанови А. Макаренка про поєднання навчання з продуктивною працею, про єдність загальної, політехнічної та професійної підготовки, про професійну орієнтацію дітей та молоді. Важливий досвід організації трудового навчання і виховання в колонії імені М. Горького та комуні імені Ф. Е. Дзержинського, творче осмислення його, може мати неабияку користь для вдосконалення виховного процесу сучасних закладів освіти різних рівнів і типів.

А. Макаренко збагатив вітчизняну педагогіку і практику новими ідеями, які пронизані почуттям відповідальності за майбутнє молодого покоління.

Список використаних джерел:

1. Борисова З. Антон Макаренко – засновник новаторської педагогіки. *Палітра педагога*. 2003. №3. –С.6–7.
2. Донцов А. Соціальна сутність виховання у педагогічній спадщині А. С. Макаренка. *Орієнтири соціальної педагогіки*. 2009. №3. С. 51–52.
3. Казанжи І. В. А. С. Макаренко про сутність виховання процесу й особистість вихователя. *Педагогічна наука*. 2008. №2. С. 128–133.
4. Москаленко К. А. Колективність як фундаментальний організаційний принцип у педагогічній концепції А. С. Макаренка. *Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2012. № 1. С. 51–55.
5. Машкіна Л. А. Педагогічна спадщина А. С. Макаренка у контексті сучасних освітніх реалій. *Педагогічна наука*. 2008. №5. С. 57–64.